

HOCAMIZIN ARDINDAN

Dr. Zeki Peser

1923'te Mihaliççık'ın Güreş köyünde doğmuş olan Aziz dostumuz, arkadaşımız ve değerli hocamız Prof. Dr. Selâhattin Ertürk'ü 8 Şubat 1988 akşamı kaybettik. Yerinde doldurulmaz bir boşluk bırakan Ertürk'ün bu beklenmedik kaybı, içimizde kanayan bir yara açtı.

Hiç ölmeyecekmiş gibi çalışırdı. Yaşamak istek ve sevinciyle doluydu. Ben onu gençlik yıllarımda Ankara Üniversitesi, Felsefe bölümünde tanıdım. Dostluğunda ve arkadaşlığında vefalı, şınsanlığında ince düşünüşlü, coşkulu ve yardımcı idi. Mümkün olsa herkesin yarasına merhem olurdu. Milletine, memleketine, onun insanlarına ve kültürüne köle olurcasına tutkundu. O gençlik yıllarında bu tutkunluğunu, tıpkı Eflatun gibi, şiirle dile getirmişti. Bu şiirlerde memleket ve millet sevgisini, Türklük aşkını eşsiz bir coşku ve içtenlikle ifade ederdi.

“Bir yanda bir cihan, bir yanda Türkiyem”¹
“Yüzümün akıdır, kanımın alı,
Hasretlesi kalsam olurum deli,
Gönlüm ona vurgun, ondan kaygılı;

Herşeyim, herşeyim bu kutsal bayrak
Doğdum gölgesinde olurum Toprak.”²

“Ne mevki, ne şöret gayedir bence
Türklük, Türk için yaşayacağım”³

Hayatı boyunca, sanki bu şiir kalıplarına dökülen ve düşüncelerini gerçekleştirmek için yaşadı. Çünkü isteseydi, daha o gençlik yıllarında keyfince ve rahat bir şekilde yaşayabilir; kolayca mevki, servet ve ikbal sahibi olabilirdi. Lakin o bu yolu tutmadı. Ve kendi deyimiyle, “Ölüm benim için daha kolaydır, Fakat, Türklük için yaşayacağım.”⁴ ahdine sadık kalarak yaşadı. Birkaç yıl süren felsefe öğretmenliğinden sonra,

1. Selâhattin Ertürk. **Gönlümce**. Yelkenetepe Yayınları, Çağdaş Basımevi. Ankara, 1975. s.43.
2. Aynı eser. s.42.
3. Aynı eser. s.34.
4. Aynı eser. s.34.

ihstias için gönderildiği Amerika Birleşik Devletleri'nden Master ve Doktora payeleriyle yurda yepyeni bir hüviyetle döndü. Şiiri bırakmamıştı. Şiir, onun hayatının bir parçasıydı. Fakat, bu defa karşımızda yeni ve ileri görüşlerle donanık bir eğitim bilimcisi, feylosof edalı bir fikir adamı bulduk. Kendisini öylesine aşmıştı ki, özellikle 1965'ten beri bulunduğu Hacettepe Üniversitesi'nde geceyi gündüze katarcasına çalıştı. Yine herşey vatan ve millet için olacaktı, FAKAT BİLİMLE.

Yıllar boyunca üzerinde çalıştığı konuların başında program geliştirme ve değerlendirme geliyordu. Çünkü, eğitimde etkisi en sürekli ve kalıcı konu idi bu. Bu çalışmalarının sonucu olarak Eğitimde "Program" Geliştirme kitabı yayımlandı.⁵ Çağdaş bilimin verileri ışığında, bu kitapta geliştirdiği program geliştirme modeline, davranışa dönük program geliştirme modeli diyebiliriz. Bu model, aynı zamanda, öğretime de uygulanabilir ve o zaman "davranışa dönük öğretim modeli" adı verilebilir. Söz konusu modeli, bilim eğitiminin felsefi temellerini incelediği bir yazısında, kısaca şöyle açıklamaktadır: "Bilimsel yöntemin eğitime düzeninde kullanılması eğitimin bir araştırmalar silsilesi haline gelmesini doğurgar. Bu ise önce *hedeflerin*, sonra bunları oluşturacak *eğitme durumlarının* planlanıp ve uygulanmasını, daha sonra beklenen sonuçların (hedef davranışlarının) gerçekleşip gerçekleşmediğinin yoklanmasını, en sonunda da eğitime düzeninde gerekiyorsa düzeltmeye gidilmesini gerektirir."⁶

Sevinilecek nokta şudur: Gerek bu kitabı gerek üniversitede aynı konuda verdiği dersler gerekse bu alanda uzmanlık ve doktora çalışmaları yapanların etkisiyle Milli Eğitim Bakanlığı bu doğrultuda program geliştirme çalışmalarına girişmiştir. Ancak, son yıllarda nedense, bu yöndeki çalışmalara pek yer ve önem verilmemektedir.⁷ Oysa o çalışmalara devam edilseydi, işlerlik derecesi çok daha yüksek programlar yapılabilirdi.

Ertürk'ün heyecanla yürüttüğü çalışmalardan biri de eğitimde bilim adamı yetiştirmektir. 1970'lerde Prof. Dr. Feriha Baymur ve öbür arkadaşlarıyla birlikte Eğitim Bölümünün kapısını yetenekli tüm yüksek okul mezunlarına açan bir "Telâfi programı" uygulaması başlatılmıştır. Bu programı başarı ile tamamlayanların birçoğu daha sonra eğitimde uzmanlık ve doktora programlarına da kaydolmuştur. Böylece çok sayıda

5. Selâhattin Ertürk. **Eğitimde "Program" Geliştirme**. Yelkentepe Yayınları: 4. Hacettepe Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1972.

6. Selâhattin Ertürk. **Türkiye'deki Bazı Eğitim Sorunları Üzerine Düşünceler**. Yelkentepe Yayınları; 9, Şafak Matbaası, Ankara, 1986, s. 9.

7. Aynı eser. s. 16.

eğitimde uzmanlık ve doktora yapmış kaliteli insan gücü yetişmiştir. Bunların yetişme ve gelişmelerini Ertürk içtenlikle teşvik etmiş ve başarılarından sevinç ve heyecan duymuştur. Çünkü ona göre yirminci yüzyıl Türkiye'sinde bilim eğitiminin ve bilimsel zihniyetin yaygınlaşması memleketimiz için bir ölüm kalım sorunu idi ve Türkiye'nin eğitim sorunlarını ancak üst düzeyde eğitim görmüş insanlar çözebilirdi. Bu yüzden de "açık kapı, yüksek eşik" ilkesini hem uygular hem de savunurdu. Böylece eğitimde sayı sorunu yanında kalite sorununa da eğilmek gerektiğini vurgulardı.

Demokrasiye içtenlikle bağlı ve onun yılmaz savunucusu idi. Tek boyutlu rejimlere, ideolojilere ve davranışlara karşı idi. Demokrasinin sadece bir yönetim biçimi olmayıp aynı zamanda bir yaşam felsefesi ve yaşam biçimi olduğunu ısrarla belirtirdi. Dikta heveslilerine bağınazlara, dogmatiklere karşı biricik çıkar yolun demokrasi, gerçek demokrasi olduğunu söylerdi. Bu yöndeki çalışmaları onu bir kitap yazmaya yöneltti ve "Diktacı Tutum ve Demokrasi" adlı yapıtını yayınladı. Bu kitabında Türkiye'nin içinde bulunduğu hızlı değişimin tabii bir sonucu olan sorunları inceledi ve çözümün demokrasiyi iyi işler hale getirmekte olduğunu kanıtlarıyla gösterdi. Ve bu düşüncesini "Demokrasimizi, işlemediği haller ve yerlerde işler hale getirme; işlediği haller ve yerlerde ise, onu daha iyi işlerliğe götürme ihtiyacı ile karşı karşıyayız." diye belirtti.⁸

Bunu gerçekleştirme yolunun da insanlarımızın daha demokratik davranışlar kazanması olduğunu, bunun da ancak bilinçlice planlanmış eğitim süreç ve ortamları yoluyla başarılabileceğini vurgulardı. Kendisini eğitime adayışının nedenlerinden biri de bu olsa gerektir. Çünkü, eğitim davranışları istendik yönde değiştirme bilimidir. O, ayrıca bütün vatandaşlarımızın eğitimde fırsat eşitliğine kavuşması için gerekli tedbirlerin alınmasını içtenlikle ister ve devletin vatandaşlarımızı mutlu kılacak bir sosyal politika izlemesi gerektiğine de inanırdı.

O, Türk milletine olduğu kadar Türk dilinin güzellik ve zenginliğine de hayrandı. Bu nedenle konuşurken de yazarken de Türkçe'ye özen gösterir ve yabancı kelime ve terimlerin Türkçe karşılıklarını bulmaya çalışırdı. Cooperation yerine kubaşma, müfredat programı yerine yetişek, achievement yerine eriş, feedback yerine dönüt, implication yerine doğurgu, Hypothesis yerine denence onun önerdiği ve tutunan Türkçe karşılıklardan birkaçıdır.

8. Selâhattin Ertürk. **Diktacı Tutum ve Demokrasi**. Yelken-tepe Yayınları 3. Baskı 1981, Ankara, s. 169.

Öyle görünüyor ki, aziz hocamız Selâhattin Ertürk'ü tüm yönleriyle dile getirmek mümkün değil. (Bu nedenle üzerinde çalıştığı bir hususa da değinerek sözlerimi noktalayacağım.) Bu husus Eğitim Felsefesidir. Ertürk, Türkiye'nin son 20 yılda geçirmekte olduğu sosyo-kültürel değişimin doğurduğu sorunları görmüştü. Çeşitli kimselere çeşitli görüşler, ideolojiler çekici görünmekte idi. Mezhep ve Tarikatlar önem kazanmış, inanışta farklılıklar oluşmuştu. İdeolojileri mutlak hakikat imişcesine savunanlar vardı. Bütün bunlar bir değer bunalımı yaratmış, vatanın bütünlüğü ve milletin birlik ve berabeliği ağır yara almıştı. Bu durumda çıkar yolun, herhangi bir ideolojiye sarılmak olmadığını biliyordu. Kendi insanımızın gücünden ve çağdaş bilimin olanaklarından yararlanarak yeni bir yol bulmak zorundaydık. Ertürk işte bunu eğitim felsefesinden bekliyordu. Ancak, bu felsefe Doğudan ya da Batıdan aktarma olmayacaktı. Nitekim bir ders teksirinde "aktarmacılığın baskınlığı yüzünden yenilik yaratma çabasına girişilememiştir, şüphesiz yeni bir Türk Eğitim Felsefesini oluşturmak zordur. Fakat bu zorluk kaçışa geçiş anlamına gelmeyecektir." demekte ve Milli ve çağdaş bir eğitim felsefesinin kurulması ile ilgili görüşlerini sıralayarak "Türk Eğitim Felsefesinin zorunluluğu, aynı zamanda güçlüğü üzerinde durarak, vurgulamak gerekir ki aktarmacılıktan kurtulalım, doğru; fakat en temeldeki engelimiz olan direnen tehlike: Doğmatizmden kurtulmadıkça ilerleyişimiz olası değil." diyerek bütün öğretmenler, gençler ve vatandaşlar arasında gönül ve davranış beraberliği sağlayıcı bir eğitim felsefesi kurma ihtiyacına dikkatleri çekmektedir.

Eğer daha uzun yıllar yaşasaydı, belki de bu yönde katkıları olacaktı. Bu yüzden Ertürk'ün ölümü, büyük bir kayıp olmuştur. Onun uğraşlarına yetiştirmiş olduğu gençlerin devam edeceği umuduyla, Aziz ve Sevgili Hocamızın huzurunda gittikçe çoğalan bir saygıyla eğilir, üstüne düşeni lâıykıyla yapmış olmanın huzurunu duymasını dilerim.